

EPS i druga javna preduzeća nisu plen kapitalista: Dođi na protest za odbranu javnih dobara!

Klasna solidarnost te poziva na protest za odbranu javnih preduzeća od rasparčavanja i privatizacije, 13. septembra u Beogradu, od 17 časova, na Trgu Slavija.

Država Srbija planira da do kraja godine izvrši transformaciju čak 142 javna preduzeća. Transformacija ili restrukturiranje javnih preduzeća je kapitalistička šifra za rasparčavanje i privatizaciju, kojom se nekadašnja javna dobra daju u ruke privatnom kapitalu.

Pogledajmo slučaj Elektroprivrede Srbije.

Elektroprivreda Srbije je najveće javno preduzeće u zemlji i zapošljava preko 20.000 radnica i radnika. Ono je srce energetskog sistema našeg društva i ujedno je jedno od najprofitabilnijih javnih preduzeća. Samo prošle godine EPS je imao čistu zaradu od preko 200 miliona evra koji su se slili u državni budžet. Ipak, ta cifra je gotovo pet puta manja od skoro milijardu evra zarade u 2023. godini, što nije sprečilo upravu da sama sebi [duplira godišnje zarade](#).

Od nekadašnjeg javnog preduzeća, EPS je tokom poslednjih 25 godina prešao put tranzicionog restrukturiranja i došao danas na korak od privatizacije. Ovaj proces se dešavao godinama, pod raznim vlastima. Započet je nakon 5. oktobra 2000. od strane DOS-a, razvijao se za vreme vlasti DSS-a, DS-a, i ušao u svoju terminalnu fazu tokom vladavine aktuelnog SNS režima.

Ovaj kontinuitet u rasparčavanju EPS-a tokom skoro tri decenije pokazuje da kapitalističke vlasti mogu da se menjaju,

ali interes u čijem deluju uvek ostaje isti – interes krupnog kapitala kojem je samo bitno da se pare obrću i da se profit uvećava.

Nakon 5. oktobra 2000. EPS ostaje javno preduzeće ali se rasparčava na različite sektore i osniva se pregršt novih pravnih lica pod čiju nadležnost se stavljaju pomoćni delovi sistema EPS-a, kao i krucijalni infrastrukturni elementi poput rudnika i distribucije. Od EPS Distribucije će nastati odvojena firma, [Elektrodistribucija Srbije](#) 2021. godine, procesom koji je pokrenut još 2015. Da napomenemo da je još 1991. registrovano pravno lice koje će kasnije biti poznato kao EPS Distribucija, a danas Elektrodistribucija Srbije.

Izuzev profitabilnih ogranaka EPS-a, mnogi izdvojeni delovi su formacijom novih pravnih lica zapravo otišli u stečaj i bili privatizovani pre ili kasnije preko Agencije za privatizaciju. Ova institucija za organizovanu pljačku javne imovine od strane kriminalaca i tajkuna iz devedesetih je imala ključnu ulogu u rasprodaji nekadašnjeg privrednog giganta.

Istovremeno su vlasti pripremale EPS za prelazak sa javnog preduzeća na model akcionarskog društva (AD), dok su različite privatne firme korak po korak preuzimale delatnosti koje su vršili pomoćni delovi EPS-a, koji su rasparčani i upropašteni. EPS sada plaća milionske iznose privatnim firmama da vrše delatnosti koje su ranije bile integralni deo jedinstvenog sistema elektroprivrede.

Razni kapitalisti su se halapljivo okomili na sistem EPS-a i tokom dve decenije razgrabili sve što je izdvojeno tokom perioda transformacije firme.

U 2023. EPS je formalno promenio status iz javnog preduzeća u akcionarsko društvo, otvarajući vrata privatnom kapitalu. Ova promena omogućava prodaju akcija EPS-a, što znači da razni kapitalisti mogu da postanu vlasnici EPS-a kroz kupovinu deonica. Iako je EPS formalno ostao u vlasništvu države,

prelaskom u akcionarsko društvo je omogućen i upliv stranog kapitala u sistem EPS-a.

To otvara mogućnost bezbroj puta viđenog scenarija po kom strani kapitalisti otkupljuju delove nekadašnjeg javnog preduzeća, koje potom transformišu i u jednom trenutku preprodaju za veću cenu. Ovim putem se novčana dobit iznosi iz privrednog sistema Srbije, ekstrahujući profit iz zemlje poluperiferije i upumpavajući ga nazad u zemlje kapitalističkog centra.

U pitanju je kapitalistički recept ekonomskog neokolonijalizma koji krupni kapital iz zemalja centra praktikuje u zemljama periferije i poluperiferije, doprinoseći opštem osiromašenju radničke klase podređenih zemalja.

Ovaj recept sada može da se primenjuje i na EPS-u, predstavljajući uvod u finalni čin privatizacije elektroprivrednog sistema. Privatizacijom EPS-a se gubi svaka vrsta državne kontrole nad elektroprivredom, kao i odgovornost uprave kompanije prema javnosti.

Odlučili smo da se detaljnije posvetimo slučaju EPS-a jer je njegov slučaj jedan od najkompleksnijih, ali i jedan od potencijalno najrazornijih što se tiče ekonomskih posledica privatizacije. Ali, ništa manje kriminalne nisu ni privatizacije drugih javnih preduzeća, o kojima smo već pisali u [prethodnim tekstovima](#).

Klasna solidarnost naravno ne smatra da je državno vlasništvo nad nekim preduzećem garant ikakvog rada u interesu radničke klase. Mi smo za kolektivizaciju i radničku samoupravu na svim radnim mestima. Međutim, takođe smo svesni da privatizacija ključnih privrednih sektora i stavljanje istih na slobodno raspolaganje kapitalistima jedino može voditi u još dublje osiromašenje radnog naroda i nekontrolisano divljanje već previsokih cena.

Zato podržavamo svaki vid samoorganizovanog protesta radnog

naroda protiv daljeg urušavanja javnih preduzeća i puta koji će na kraju rezultirati njihovom potpunom privatizacijom.

Dodite na protest za odbranu svih javnih preduzeća, kako bismo svi zajedno poručili državi i kapitalistima da nećemo pristati na otimanje i privatizaciju javnog sektora.